

VAN „LEEUS” EN „BOBBEJANEN”

N. TINBERGEN.

Iedere vogelwaarnemer heeft wel eens gezien, hoe zangvogels een roofvogel, uil of Hermelijn „uitschelden”. Spreeuwen, kwikstaarten en andere soorten gaan in een gesloten zwerm boven een Sperwer of een Slechtvalk vliegen, mezen, Merels, Roodstaarten komen opgewonden om een rustende Steenuil springen, Mussen zitten te schetteren in een struikje boven een kat. Het is moeilijk uit te maken, wat dit te betekenen heeft. De vogels zelf zijn kennelijk beziel met een mengsel van angst en aanvalsneiging — daar zie je alle tekenen van: alarmroep, een plotselinge uitval, op het laatste ogenblik geremd door angst, enzovoort. Wat de functie van al dit gedoe is, valt nog niet precies te zeggen. Met

Lorenz geloof ik, dat het dikwijls het effect heeft, de aandacht van het roofdier af te leiden van het jagen (jagen eist ook in een roofdier volledige concentratie) en hem er toe te brengen, elders zijn geluk te gaan beproeven. Ook worden door dit „schelden” vele dieren in de omgeving gewaarschuwd. Maar in sommige gevallen krijg je de indruk, dat de vogels méér willen. Kraaiachtigen lokken dikwijls bij Sperwers, Smellekens en Torenvalken een aanval uit. Ze huppen niet alleen om zulke vogels heen, maar vliegen op hen af en vlak langs hen heen, en slagen er dan dikwijls werkelijk in om de roofvogel tot een snelle uitval te verleiden. Ik heb dat vooral in October in het duin vaak gezien. Je krijgt dan de

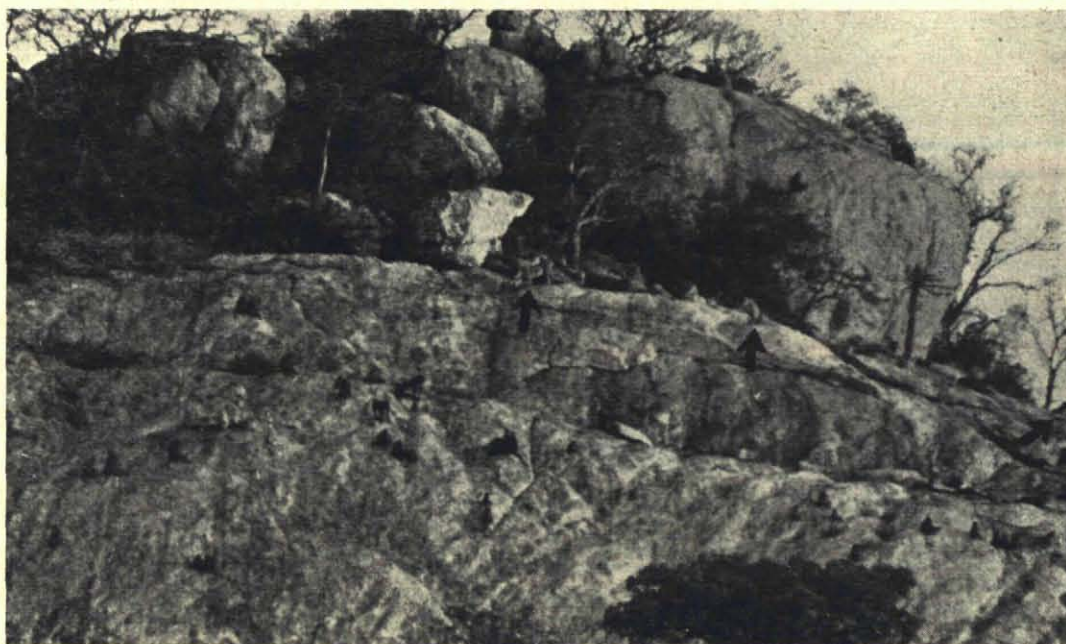

Fig. 1. Het kopje met de Leeuwen (drie ervan aangeduid met pijltjes) en Bavianen (de zwarte figuurtjes op de rots).

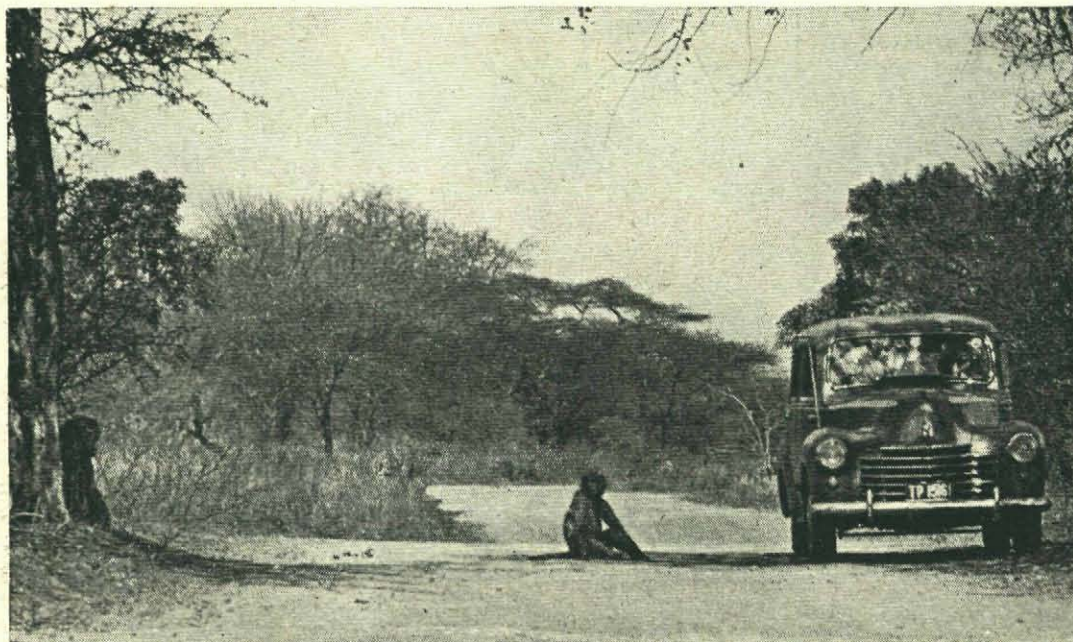

Fig. 2. Een ontmoeting met Bavianen in het Krugerpark.

indruk dat de Gaai, Ekster of Kraai er op uit is, een „heerlijk griezelige” aanval van de roofvogel uit te lokken.

Op de laatste avond van een tocht van een week door het Krugerpark in Transvaal heb ik de grote bof gehad, een uur lang een dergelijke ontmoeting tussen een troep van 30-40 Bavianen en 8 Leeuwen te zien. We hadden de hele dag in de hitte van het bushveld gereden, voorzichtig in de auto (waar je in je eigen belang niet uit mag komen) langs de paden kruipend en ons verlustigend in de vele antilopen, Zebra's, Gnoe's en de vele andere dieren die je zodoende kunt gadeslaan. We waren al erg voldaan, want we hadden een spelende leeuwenfamilie bijna op onze schoot gehad, Bavianen en „Blouapies” gezien, een troep gieren op een kadaver van een Impala-antiloop zien zitten, en de schuwe Luipaard verrast. Tegen halfzes kregen we een „kopje” in het oog, een gladde graniet-

knobbel, aan één kant met bomen begroeid, aan de zonkant helemaal kaal. Al van verre zagen we kleine zwarte figuurtjes bewegen, en toen we op een 300 meter afstand stopten en de zaak eens in de kijker namen, zagen we dat er minstens 30 Bavianen rondsprongen. Forse, zwarte mannetjes, wijfjes met jongen om de buik geklemd of „aan de hand”, halfwassen dieren, „opgeschoten lummels”. En ineens riep Davis: „Maar daar zijn Leeuwen!” En jawel, nauwelijks opvallend op de granieten ondergrond zaten, lagen of stonden acht Leeuwen. Eén grote, zwartgemaande aartsvader, drie volwassen wijfjes, en vier haast volwassen dieren. De laatste vier waren één en al belangstelling voor de apen. Ze lagen of stonden naar ze te kijken, zwaaiden af en toe met de staart, of deden een paar voorzichtige stappen langs de steile gladde rots. Onder hen, op de steile wanden, zaten de meeste Bavianen.

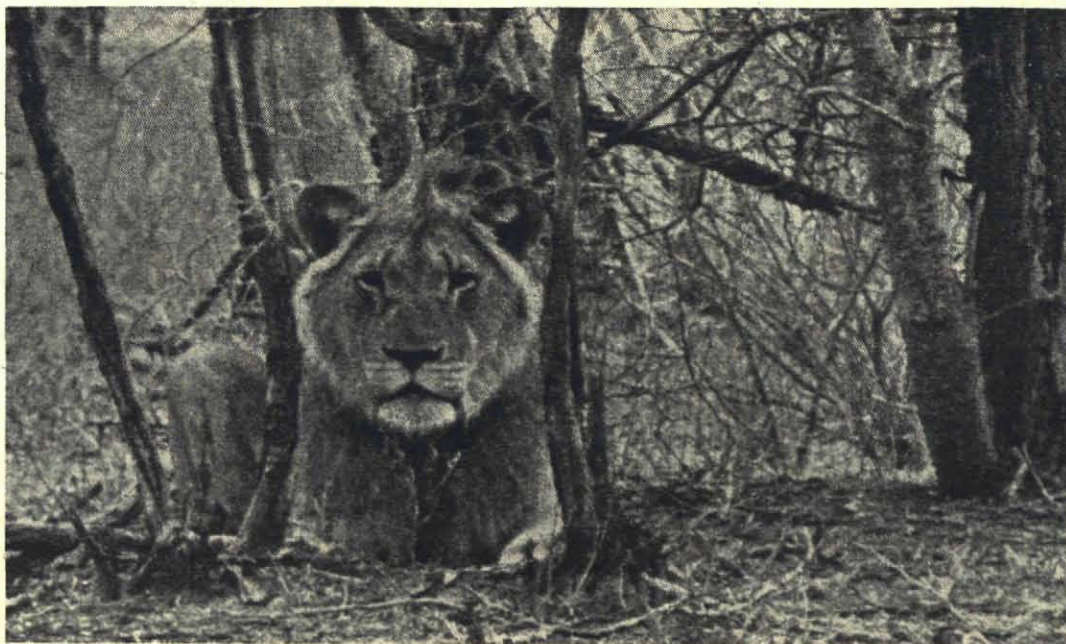

Fig. 3. *Een Leeuw in het Krugerpark.*

Maar één zat op een groot blok een meter of zes boven de Leeuwen, en één zat in een boom. Er heerste de grootste opwindung; voortdurend hoorden we door de stille avondlucht het hese geblaf van de apen, in allerlei toonaarden. Ze waagden zich steeds dicht bij de jonge Leeuwen, en dan, als er één ook maar zijn kop oplichtte, stoven ze weg, met fantastische vaardigheid langs de rotswanden rennend — een benijdenswaardige behendigheid! Speciaal de halfwassen branies onder de Bavianen waagden zich dichtbij de Leeuwen. Eénmaal zagen we heel duidelijk, hoe een grote mannetjesbobbejaan zulke waaghalzen van de Leeuwen vandaan joeg — wat me nogal verbaasde, totdat ik me herinnerde dat ik een Kievit-vader eens op precies dezelfde manier zijn vlugge jongen uit de nabijheid van een kat heb zien weggagen.

De oude Leeuwen schenen zich van de drukte niet veel aan te trekken. Alleen de zwartmaanteeuw zwaaide af en toe zijn staart, en opeens stond hij op en stootte een waarlijk formidabel gebrul uit — een indrukwekkende climax van het schouwspel.

We bleven kijken tot in de schemering. Toen moesten we, zeer tegen onze zin, vertrekken, want we hadden nog een eind te rijden naar het kamp. We zullen dit granietskopje niet makkelijk vergeten. Het bood een uniek schouwspel. En wat een prachtige gelegenheid zou dit natuurmonument bieden voor een diepgaande studie van het gedrag van al deze dieren, die in volkomen vrijheid en in hun oorspronkelijke omgeving leven, en zo betrekkelijk makkelijk geobserveerd kunnen worden!